

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Goli hribi gojé točo; obraščeni hribi branijo pred točo.

(Konec.)

Ako povezneš kozarec, ktereга dno je pozitivno električno nad bezgovimi kroglicami, jih dno prèc (mahoma) k sebi gori potegne, in jim odda nekoliko svoje pozitivne elektrike; v tem hipu, ko dobe kroglice pozitivno elektriko v sebe, jih dno kozarca pahne od sebe, da padejo doli, kjer so popred ležale. Tukaj zgube po dotiki s podlago svojo ravno prejeto pozitivno elektriko, in mahoma jih zopet pozitivno električno dno na se gori potegne, toda ravno tako naglo jih spet od sebe doli pahne; zato skačejo te kroglice gori in doli v kozarcu.

Kar se godi s kroglicami, ktere so med dnom kozarca in med podlago, na kateri so ležale, ravno to se godí z ivjem in majhnimi točnimi zrni, če sta dva oblaka, eden vrh drugega, ktera nimata ravno tiste elektrike v sebi, — pa tudi, če je le en oblak zadosti debel in nekako sam v sebi, kar elektriko zadene, razdeljen, tako, da je na gorni plati, kjer ga solnce obseva, drugačno električen, kakor na spodnji odsolnčni plati. Točna zrna skačejo in plešejo od ene električne plati k drugi in spet nazaj. — Da je zares tak ples zrnatega leđa v oblakih, tega nas prepriča sluh, ker slišimo pred točo, akoravno se na nas ne izsiplje, vselej neko zamolklo gromenje, bobnenje, godrnjanje iz črnih in sivih oblakov; nekakov zamolkel hrup.

Ako je na površji zemlje pod oblakom ravno tista elektrika in malo močnejša, kakor je v oblaku na njegovi spodni plati, takrat zemeljska elektrika paha od sebe oblak, in ondi se ne bo toča vsula, temveč težki oblak mora plavati naprej. Ako je pa v zemlji elektrika nasprotna tisti elektriki, ktero ima oblak na svoji spodnji plati, takrat zemeljska elektrika k sebi doli potegne meglo, potem se te dve nasprotni elektriki sklenete, in toča začne padati na zemljo.

Zdaj pa kdo vpraša: kaj pa ima goli hrib in z lesom zaraščeni hrib pri toči, da bi bil goli hrib gojil točo, z lesom zaraščeni hrib pa branil pred točo?

Veliko upljiva ima gosto z lesom zaraščeni hrib na elektriko, ktera je v oblakih. To nas zopet električni kolovrat uči. Natakni na taki kolovrat veliko železnih ali medenih (iz kotlovine) ost (špic) in suči kolovrat dolgo časa, zato da bi veliko elektrike obudil, potem se ga dotakni. Tudi po dolgem sukanji ti bo skočil le majhen plamenček na prst. Da zveš, zakaj ne moreš iz kolovrata dobiti velike iskre ali večjega plamenčka, suči ta kolovrat, ki je gosto obsejan z ostmi, v tami. Kar boš takrat vidil, te bo učilo, zakaj da ne moreš dobiti velikega plamenčka ali velike iskre iz kolovrata: V tami boš namreč videl, da po osteh vsa elektrika hitro beži iz kolovrata, vse osti se svetijo, ker se v njih kupiči elektrika in po njih zginuje v zrak in se zedini in zveže s tisto elektriko, ktera je v zraku. Osti (špice) imajo tedaj velik upljiv do elektrike.

Kaj pa hrib, ki je gosto zarašen z lesom? Ni li ta poln osti (špic)? Tisuči in tisuči tanjkih vejic, ktere imajo veliko soka, vlage v sebi, štrle v zrak; po sočnatim deblu in vejah in vejicah gre zemeljska elektrika na kviško v osti vejic in drevnega perja in oddaja se v zrak in uniči s tem elektriko oblaka, ako je v oblaku nasprotna elektrika, in ves oblak potegne k sebi, in oblak se vtepe v goščavo lesa, in tisučere in tisučere vejice mu vzamejo elektriko; ako pa je že toča v oblaku, ne more oblak več te toče nesti naprej, ker nima več elektrike, in toča mora padati in ostati ondi v goščavi, kjer naredi naj manj škode. S gosto z lesom zarašenega hriba plava naprej izpraznjen oblak; toča pa ostane v gozdu ali lozi. Tako postane goščava na visokem dobro zaraščenem hribu „točovod“ kakor imamo nad zvoniki in nad hišami „strelovode“.

Ako je pa hrib gol, nima tistih tisučev in tisučev vejic, nima osti ktere bi oblaku vzele, zvezale in uničile njegovo elektriko, zato odplava čez goli hrib in nese svojo točo naprej, in jo vsiplje, kadar mu je vgodna zemeljska elektrika, na rodovitno polje in na vinograde, in ta toča je toliko debelejša, kolikor dalj časa je bila v oblaku ter je po njem gori in doli plesala.

Stare može kličem na pričevauje, naj povedó, če je bila toča pred 80 leti, ko še niso bili visoki hribi goli, kakor zdaj, tako debela kakor je zdaj, in če je napravila tolike škode tolikokrat, kakor zdaj, ko so vsi visoki hribi lesa obropani, in so ali goljave ali pa v njive in vinograde spremenjeni. Tudi v prejšnjih letih je bila toča, toda tako pogosto ni tolkla niti ni nikdar tako grozno debela padala kakor zdaj.

Ni dobiček za deželo, ako se po hribih gozdi in loze tako pokončavajo, kakor se to godi v zdanjem času. Akoravno so zdaj večji prostori za njive in vinograde odmenjeni, vendar menim, da se sploh v deželi ne pridela veliko več, morebiti nič več, kakor poprej, ko so bili hribi dobro obgozdeni, in so ravno z goščavami branili, da ni bilo toliko suše, ne tolikih povodenj, ne toliko strašne toče, ktera uničuje leto za letom plod njiv in vinogradov. Z lesom gosto zaraščeni hribi so nam potrebni. Griči in ravnine naj se obdelujejo, vsi hribi visoki in nižji naj bodo za les; gozde na hribih bo treba gojiti, da bodo gosto zaraščeni, nikdar ne ogoljeni. Posamezni kmet ne more tu nič, vsi kmetje kakega velikega okraja zamorejo le malo pomagati; vlada zamore pomagati, primerjene postave se morajo v tem oziru dati in strogo izpeljavati. Vlado k temu napotiti bi bilo hvale vredno delo poslancev v državnem zboru in naših poslancev v deželnem zboru. Goli hribi goje točo, nesrečo in revščino kmetov; z lesom gosto zaraščeni hribi branijo pred točo, in so blagor deželi.

Rodoljub.

Dolenjske ceste.

Govor drž. poslanca Jakoba Hrena v drž. zboru 25. aprila 1888.
(Konec.)

Vender moram čudno dolenjsko državno cesto malo bolj osvetliti in sicer od Novega mesta počeniši proti Ljubljani.

Takoj od Rudolfovega drži cesta močno navkreber na tako imenovani Kapiteljski marof, namesto da bi držala na levo po dolini, kakor jej že odkazuje mer reka Krka. Strmeca ima 13 odstotkov, a takoj s te gore doli pa 14 odstotkov padca in je v Bršlinu, katero selo je jedva 20 min. od Novega mesta, zopet tako nizko, kakor kjer se začenja.

Za Bršlinom začenja se z nova klanec in cesta pelje pet do šest kilometrov daleč na Kačjo rido s 14 odstotki strmeca, odkoder se zopet ponižuje s 14 odstotki padca proti Mirnipeči, ki je le višje nego je začetek ceste, Novomesto.

Jedva premagaš ta del, začenja se rečena težava z nova; kajti ko imaš za seboj reš le par sto metrov dolgi Ivanski klanec, ki ima tudi 14 odstotkov strmeca, začne se — rekel bi vse zakone proti mučenju ljudij in živalij zasmehujoči — manever z znova, da prideš na hrib sv. Ane, pri katerem

zopet moraš premagati 14 odstotni strmec in 14 do 15 odstotni padec, dokler prideš naposled na prvo počivališče, v Trebnje, kjer moraš zahvaliti Boga, če se ni poškodoval voz in konj, voznik in ljudje, ki so se peljali na vozu.

Od tod dalje začenja se prejšnji boj proti zakonom teže in lenjivosti teles znova, in sicer ne jedenkrat ali dvakrat temveč brezštevilkokrat — in tako gre dalje, navzdol in navkreber in tako brez konca! Pa ne bodem dalje slikal podobe, ki je vedno jednaka in s tem mučil častitih gospodov. Omeniti hočem le najvažnejše klanec od Trebnjega dalje, ki skoro ravno tako otežujejo promet, kakor že naštetni in sicer Trebanjski klanec s strmecem 12 odstotkov, klanec pri Zidanem mostu z enakim strmecem. Klanec pri Občini s 18 odstotnim strmecem in nazadnje Peščenek, ki ima 16, 18 in celo 20 odstotkov strmeca.

Tako drži cesta zdaj gori, zdaj doli, in ni nič redkega, da se na njej komu os ali pa oje zlomi, ali pa voz preobrbe — in opomniti hočem, da ima c. kr. pošta skoro vsako leto po zimi žalostne skušnje — ter naposled vender pride cesta za Šmarjem na Ljubljansko ravnino, kjer se še le nehajo težave. (Res jel na desnici)

To cesto sem v Vaš poduk malo natančneje narisal, ker ne verjamem, da bi visoka vlada hotela tjakaj poslati koga, da bi jo ogledal, kakor jej je nedavno priporočal zastopnik dolenjskih mest.

Jako poučno in zanimivo bi bilo, ko bi Vam predložil presek one ceste narisan, a žal da ga sedaj nemam na razpolaganje.

Iz povedanega boste, častiti gospodje, že spoznali, da treba nujne pomoči. Tu nikakor ne gre za to, da bi se naredila popolnem nova cesta, tega ne mislim; le sedanja naj se primerno in dobro popravi, in v ta namen jo bode treba samo na nekaterih mestih preložiti kakor na Kapiteljskem marofu, v Kačjej ridi, pri sv. Ani, Občini in Peščenku, drugod se bode pa dalo popraviti s tem, da se bodo semtertja kaj pokopalo ali pa zasulo.

Da je res nujna potreba, da se ta dela začno in izvrše, se lahko vlada poduči iz dotičnih poročil političnih organov in stavbenskih oblastev, in kakor se mi dozdeva, hoče vlada sama sprožiti stvar, kajti če sem prav poučen, dala je že napraviti načrte in proračune stroškov za preložitev ceste pri Kapiteljskem marofu in Kačjej ridi. Če je to resnica, moram biti hvaležen visoki vladi, da je sama spoznala neugodnost in storila prvi korak, da se odpravi. Želim in prosim jo, da bi se še dalje zanimala za to stvar, in jo odločno dovršila, kar je tem bolj pričakovati, ako bode vlada v izjavi visoke zbornice dobila primerno podporo in zagadelj predlagam sledeče:

„C. kr. vlada se naprosi, da prej ko je mogoče odpravi promet ovirajoče ogromne klanca na

državni cesti iz Ljubljane v Rudolfovo, da dá izdelati potrebne načrte in proračune stroškov za najnujnejše poprave ceste ter takoj delo začne in že prihodno leto postavi primeren znesek kot potrebščina v državni proračun.“ (Dobro! na desnici.)

Prosim zbornico, da še malo potrpi, kajti govoriti hočem tudi o proračunu samem, in sicer k točki 1 in 2 § 6 tega naslova in staviti predlog, da se podpora za Karlovsko in Zagrebško državno cesto 9000 in 1630 gld. primerno poviša.

Tu gre za isto cesto, o katerej sem dosedaj govoril, za dolensko državno cesto, katera pelje iz Ljubljane do hrvatske meje, katera se pri Rudolfovem razdeli v dve panogi, katerih pelje jedno čez Gorjance skozi Metliko v Karlovec (od tod Karlovska cesta), druga skozi Št. Jarnej in Kostanjevico v Zagreb (od tod Zagrebška državna cesta.)

Na teh dveh cestah bile so ravno take pomanjkljivosti, kakor na cesti iz Ljubljane v Rudolfovo, katere sem poprej slikal, o katerih so govorili zastopniki Kranjske v prejšnjih oddelkih sedanjega zasedanja in v prejšnjih zasedanjih.

Za dela na Zagrebški cesti se je že lani postayil v proračun znesek 6000 gld. kot prvi rok in ga je zbornica tudi dovolila, ter se je investno tudi že porabil.

Kar se tiče stroškov, proračunjeni so za Karlovško državno cesto na 45.000, za Zagrebško pa na 86.000 gld.

Visoka vlada pa letos zahteva za Karlovsko cesto 9000 gld. kot prvi rok, za Zagrebško pa 6300 gld. S temi zahtevami strinja se tudi predlog budgetnega odseka.

Če se bode tako delil stavbeni znesek, trajala bodo dela na Karlovški cesti pet let, na Zagrebški pa celih trinajst let.

Predlagani doneski so tako neznatni, tako majhni, da se zastopniki Kranjske ž njimi nikakor zadovoljiti ne morejo, temveč morajo zahtevati, da se dela hitreje nadaljujejo. (Res je! na desnici.) Državna uprava je spoznala, da so ta dela potrebna, pa so res tudi tako nujna, da se ne morejo več odlašati in je torej v interesu bednega, stiskanega dolenskega prebivalstva, ki mora večkrat izseljevati se s trebuhom za kruhom v druge dežele in druge dele sveta, da se ta dela hitro izvršé. Kakor sem pa že poprej pojasnil, je pa to tudi v državnem in političnem interesu, in vender se hočejo dela razdeliti na več let, na pet in oziroma trinajst let.

Ne verujem prav, da bi vlada bila tu prav razumela nalogo svojo, zlasti če se pomisli, da ne gre za podporo kake deželne ceste, temveč za državno cesto, katere važnost priznava se tudi v oziru vojaškem.

Mi ne zahtevamo, da se morajo dela izvršiti v enem ali dveh letih, a razdelé naj se na

krajše število let, v prvem slučaju na tri, v drugem še na daljša štiri leta.

Dovoljujem si v tem oziru predlagati, da bi visoka zbornica blagovolila po vladi in potem po budgetnem odseku predlagana doneska primerno povišati in smem tembolj zahtevati, da visoka zbornica podpira moj predlog, s katerim se strinjajo tudi drugi zastopniki Kranjske, ker so se dosedaj za ceste na Kranjskem zahtevale le najskromnejše podpore iz državnega žepa. Priporočam torej visoki zbornici.

„Visoka zbornica naj sklene: Da se hitreje izvršé prelaganja in druge poprave na dolenski državni cesti, katere je vlada sama za potrebne spoznala, se dovoljuje mesto po odseku pri poglavji 7, naslov 7, § 6 za leto 1888 predlaganih potrebščin 9000 gld. oziroma 6300 gld.:

Prvič za dela na Karlovski cesti 15.000 gld. kot prvi rok;

drugič za dela na Zagrebški cesti 20.000 gl. kot drugi rok“. (Škoda, da to ni obveljalo).

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Presvitli naš cesarjevič Rudolf in njegova visoka soproga Štefanija bila sta 10 t. m. v Zagrebu, od koder sta šla v Bosno. Povsodi sta bila visoka gosta z navdušenostjo in častjo sprejeta. Hodita še po Bosni in Hercegovini.

Državni zbor se je sklenil, ko je še dovolil novi davek na žganje. Mi imamo uže sedaj velik deželni davek na žgane pijače ki je tu in tam res grozno trd; sedaj pride pa še državni davek. Vendar bode pa ta zadel bolj fabrikante kakor male žganjarije. Minister bode pa dobil iz tega davka baje toliko, da mu ne bode več zmanjkovalo kakor doslej vsako leto! S prvim tega meseca so se močno podražile tudi smodke ali cigare, kar bode tudi doneslo državi nekaj milijonov na leto. Da bi dobil minister enkrat toliko — da bi zmanjšal gruntni davek!

Kranski deželni zbor sešel se bo tega meseca za nekaj dni, da se posvetuje o kranjskem zemljiško-odveznem dolgu in napravi v tej stvari nekaj olajšav naši deželi.

V Trstu se je odprla „vinska razstava“. Udeležilo se je te razstave veliko vinskih pridevalcev — med njimi tudi mnogi Hrvatje.

Greuter izvrstni tirolski poslanec, ki je tolikokrat zagovarjal v državnem zboru vero in pravico — je za smrt bolan.

Na Dunaju se vedno bolj gibljejo ljudje zoper pijavke — jude.

Vojni minister bo zahteval od delegacij pooblastilo, da sme ustanoviti štiri nove huzarske polke.

Kaj je novega po širokem svetu?

Rusi iščejo denarja na posodo; dasi so bogati, vendar ga ne morejo dobiti, ker jim menda nagajajo judje, katerim v svoji državi niso prijazni.

Na **Bolgarskem** je stara mešanica. Nekteri ministri preté, da bodo odstopili. Vojaški založniki nočejo več zalagati armad, ker niso dobili redno plačila. — Ta okrogli denar povsod uhaja!

Francoskemu generalu Bulanžeu ni obveljal predlog, da bi se pregledala in preuredila sedanja vredba francoske republike in vojska pomnožila. Sicer pa tamo ni končana reč znamenitega generala; preveč vré tamo — brez dvoma se bodo kmalu godile še važne reči.

Nemškemu cesarju se je zdravje zopet shujšalo: požira težko, zato se počuti veliko slabše. Ministra Puttkamera je odpustil. Ta mož je hotel voditi prihodnje volitve, kakor njemu drago, cesar pa pravi, da morajo biti popolno proste. To je prav.

Kakor vse kaže, nam se **vojske** še ni treba tako hitro bati; vsi listi, nemški, ruski, francoski pišejo miroljubno. Naša država je tudi zopet dovolila, da se smejo naši konji na tuje prodajati. — Žalostno je le, da nas ta mir tako grozno veliko stane, da bi prišel človek skorej v skušnjavo želeči si vojske, da bi vsaj prej vedeli, pri čem smo. Sedaj je vse oboroženo do zob in se še oborožuje za vojsko, ki se odlaga — pa bode gotovo prihrula prej ali slej nad ubogo človeštvo.

Piše se nam:

Iz Škocijana. — O pokojnem Rohrman-u prejeli smo iz Škocijana dva dopisa. Iz teh nam je priobčiti o zaslužnem možu sledeče:

Dné 21. maja t. l. ob polnoči nehalo je biti preblago srce občeznanega, zaslužnega kmetovalca in sadjarja gosp. Matija Rohrman-a, posestnika iz Dobrovske vasi pri Škocijanu. Ta tužna vest je napolnila s žalostjo srcé vsakemu, ki je poznal to blago dušo. Pokojnikovih zaslug ne bomo naštevali, kajti trebalo bi veliko prostora, da bi se ocenilo njegovo občekoristno delovanje. Le to je povedati, da je bil ranjki skozi 18 let župan občine Škocijan in dosmrten ud c. kr. kmetijske družbe Kranjske. Na obeh mestih je bil marljiv in zaslužen delavec, skrajno vnet za blagor svoje občine in za kmetijski napredek. V našem kraju bil je pokojnik najbolj izgleden kmetovalec in še posebno marljiv in zaslužen sadjerejec. V tem oziru bil je pravi uzor vsem drugim kmetovalcem. Svojemu posestvu bil je skrben gospodar in imel vse v najlepšem redu, kamorkoli si pogledal. Blagi ranjki je bil tudi kaj človekoljuben in postrežljiv. Vsakemu je rad pomagal, bodisi z dejanjem, bodisi z dobrimi

sveti. Dolgo bomo pogrešali tega dobrega moža, ker ga je nam prezgodaj vzela nemila smrt in ker ima naša Dolenjska kaj malo tacihi mož. Sadjerejca Rohrman-a poznali so daleč na okolu, da še celo med gospodarskimi Zagrebčani bil je obče priljubljena osoba. Kako spoštovan in priljubljen pa da je bil med svojimi, to je pokazal njegov slovesen pogreb dné 23. maja. Zbralo se je mnogo ljudstva iz obližja in daljne okolice, med tem okrajni sodnik gosp. Pfefferer. Iz Škocijana prišla je po ranjcega do doma vsa č. duhovščina in šolska mladina, da ga je spremila k zadnjemu počitku. Ko so krsto v Škocijanski cerkvi na tla položili in so gospodje duhovni zapeli „libera“, ni bilo očesa, da ni solzilo in to po pravici, saj Rohrman je bil mož, da malo tako vrednih. Smelo trdim, da enacega ne bo kmalo več v našem kraju.

Potrtega srca je ljudstvo zapustilo pokopališče in eden drugemu so pravili: Bog mu daj dobro, saj je bil dober mož. Blagi pokojnik pa naj v miru počiva, priporočen svojim prijateljem in znancem v blag spomin. Več kmetovalcev.

Iz Krškega. — Naša kmetijska podružnica je imela v četrtek, 7. t. m. občni zbor, ki je bil sicer slabo obiskovan, a po razgovoru jako zanimiv. Pri občnem zboru glavne družbe bode našo podružnico zastopal č. g. dr. Strbenc, ki naj bi sledeče želje in prošnje naše ondi razlagal: Ker ni bilo v Krškem že veliko let očitne prodaje žlahtne plemenske živine, zato naj bi kmetijska družba prihodnje leto tako živino tukaj na prodaj postavila. Zavoljo revščine naših vinogradnikov, katerim trtna uš vinograde pokončuje, dajajo naj se jim brezplačno že požlahtnene ali vsaj vkorenjene amerikske trte, ker sicer nikakor ne morejo uničenih vinogradov z nova zasajati. Razgovor je bil potem tudi o ustanovitvi vinarske zadrage v Krškem, pa o tem bode temeljit razgovor še le pri prihodnem občnem zboru naše podružnice. — Tudi v tem naj bi nas Dolenjce podpirala kmetijska družba, da bi se štajersko in hrvaško vino ne prodajalo pod našim imenom — kakor se večkrat zgodi.

Knin v Dalmaciji. — (Iz prijateljskega pisma.) Knin leži 10 ur oddaljen od Zadra blizu bosanske meje. Obdan z visocim gorovjem v lepi, zeleni dolini napravi na tujca domač vtis. Ni golih pečin in ravau brez drevja in zelenja. Skozi lepo dolino vije se reka Krka. Knin ima kakih 2500 prebivalcev, večji del pravoslavne vere. Trg je jako podoben Krškemu, samo da ni tako čist. Na eni strani visoka pečina s trdnjavo, na drugi reka in v sredi dolga, edina ulica Kninska. Hiše pri vodi so vse več ali manj v isto nagnjene, ker so tla močvirna in se temelji čedalje bolj ponižujejo. Cerkve ima 2, eno katoliško in drugo pra-

voslavno. Ljudje imajo bosansko nošo, katera je jako lepa in pri premožnejših s srebrom obšita.

Trg in okolica sta srbska. Kmet je siromanšen. Pečá se večinoma z živinorejo, manji s poljedelstvom. Živina, ovce, kozli in goveda je veliko lepša nego proti morji, kajti tla so jako rodovitna. Na novi cesti, katero gradimo, srečal sem kmeta, ki je imel 700 glav živine, a krepalo mu jih je letošnjo zimo od gladu 300. Pomanjkanje živine je letos tako, da kmet ne more niti zemlje obdelovati, in videl sem v dve in pol ure oddaljenem Plavnem, kako se je 8 kmetov vpreglo v plug in oralo! Ubogi reveži so izorali jeden dan 4 vrste (2krat gori in nazaj)! — Vино je dobro, črno — poznata dalmatinska kapljica.

Cesta, pri kateri sem jaz, gradi se od Knina v Kievo. Pelje skoz jako lepo in romantično dolino, zmeraj tik potoka Krčić, mimo njegovega vodopada — najlepšega, kojega sem do sedaj videl — visoko na podnožje Dinare. —

V trg napeljan je sedaj vodovod z izvrstno studenčnico, in tudi železnica iz Spljeta je ravno dogotovljena.

Pri vsi lepoti in prijetnosti pa je Knin jako nezdrav kraj. Večina ljudi je mrzlična. Kadar Krka naraste, poplavi bližnjo okolico Kninsko in ostane toliko časa tam, da se posuši. To pa stori zrak težak in na večer, da ni burje, leži smradljiv vzduh po trgu in okolici.

Življenje je dražje nego v Zadru, in gostilne, da bi prenočil, sploh ni. Sedaj je na novem kolodvoru lepa, nova, a edina restavracija.

Domače vesti.

(Premembe.) Preč. gospod A. Kerčon v Valti vasi je postal župnik v Šmarjeti. C. g. Avg. Šinkovec gre vsled lastne prošnje iz Prečiae za kaplana v Poljane na Gorenjskem. Č. g. M. Poč pride iz Šturij za župnika na Vače; č. g. M. Gerzin je postal župnik v Banjiloki. Umrli je: g. nadučitelj Ušeničnik na Igu. V Radeče pride za davkarja g. Kisel, gospod Grebenec gre za kontrolorja od tukaj v Postojino.

(Za načelnika) Novomeške meščanske garde je enoglasno izvoljen g. A. Vertačič.

(Za kranjske gluhaneme in slepe otroke) je v Lincu nekaj mest na dotičnih šolah praznih. Razpisana so do konca t. m. Več se lahko izve iz uradnega ljubljanskega časnika.

(V Mokronogu) je izvoljen za župana zopet g. Pižmoht.

(Slovensko politiško društvo) snujejo prvi domoljubi v Ljubljani.

(Učiteljsko društvo) v Krškem je izdalo dvoje lepih knjig z imeni „Pedagogiški letnik“

(c. 1 gld.) in „Ukoslovje“ c. 80 kr.), ki delati čast krškim učiteljem in boste dobro došli vsem slovenskim šolnikom.

(Umrli:) Dominik Rizzoli, lekar v Novem Mestu. Bil je obče spoštovan gospod, in v prejšnjem času več let mestni župan. Umrli je 9. jun. nenadoma na mrtudu. — Albin Rosina, sin gosp. dr. Josip Rosine iz Kandije 6. t. m., 23 let star. — Matija Šega in Janez Dular, najstarejša članova tukajšnje meščanske straže. — V gradu Turnu pri Semiču pa je umrl gosp. Franc Kuralt, obče znan rodoljub in posestnik, po daljnem bolehanji. Naj v miru počivajo!

(Metliška občina) priredila je v zvezi s krajnim šolskim svetom 10. junija praznovanje 40 letnice vladanja našega presvitlega cesarja na kaj slovesen način. Vložil in blagoslovil se je temeljni kamen za novo šolsko poslopje.

(Šolska mladina v Črnomlju) pa bo praznovala 18. junija enako slavnost, in bode pri tej priliki tudi temeljni kamen za ondotno novo peterorazredno šolo blagoslovljen.

(Veselico) so imeli Krčani 3. t. m. na Gregoričevem vrtu, v Litiji pa 10. t. m. Ljubljanski Sokol in pevci.

(V Toplice), kjer se za bolnike delajo leto za letom, kolikor je mogoče, večje olajšave in prijetnosti, je prišel letos z vojaki zdravnik dr. Staniek iz Gradca.

(Sreča.) V mali loteriji je v Krškem dobil neki gospod 1920 gld. Od kar ima loterijo sedanji kolektant, ni bila še zadeta terna s takim zneskom.

(V Ribnici) bode 16. avgusta živinska razstava.

(Kopališče.) Tukajšnjo strelišče z vrtom vred je dobila v last mestna občina proti temu, da poslopje vzdržuje, in ga ob gotovih prilikah tudi strelcem prepusti. — Občina napravlja sedaj na tem prostoru ravnokar veliko jako pripravno kopališče, kakoršno ima glede prijetne lege in bližine malo katero mesto. Lepi obširni vrt s krasnimi platani utegne biti tudi prijetno šetališče. Pri tem izražamo le željo mnogih meščanov, ako rečemo, da bi bilo kaj prav, ako bi se kopališče pred porabo blagoslovilo.

(Suša! Suša!) Tako zdihujejo naši kmetovalci posebno okoli Novegamesta. V procesijah hodijo molit za dež. V nedeljo je sicer nekoliko deževalo, ali malo izdalo. — Na Koroškem pa stokajo vsled nalivov in povodnji. Bog pomagaj!

(Stariši, pazite na otroke.) — Vedno je brati po časopisih, da je tu otrok utonil, tam pogorel in žalibog tako mnogokrati iz lastne krivde starišev ali onih, katerim so bili otroci izročeni. — Najboljše svarilo je, mislimo, pregled, koliko nesreč se je pretečena leta zgodilo.

Na Kranjskem jih je leta 1886, 1887 do 1. junija 1888 utonilo 41, zgorelo 19, oparilo se 5, povoženih je bilo 7, zadušilo 5, vsled padca umrli 4, iz raznih vzrokov 7, skupaj 88. Iz tega izkaza, kterega je slavna deželna vlada sestavila, je razvidno, da so se ponesrečili skoro po trije otroci na mesec. Naj bo to resni opomin: Pazite na otroke. Pri tej priliki omenimo pa še nekterih ne redkih nesreč, ktere pa ne nahajamo nikjer skupno zaznamovanih. Po mestih ima gospoda pse velikane, ki jih redi kaj vemo čemu. — Ne dosti, da se te prikazni nič kaj vzgledno ne obnašajo po ulicah, pridrvi se rujove taka zverina mimo otroka in ga tudi podere, če ni drugače. — Koliko otrok božjast lomi od strahu pred tako mrho. Če pa otroku ne manjka pol bedre, ali če nima strgane obleke, nič ne dé, naj si bode tudi žive dni radi tega siromak, — da le kmalu ne umre!

(Nova knjižica.) Ravno kar je izšla v Kleinmayr-jevi in Bambergovi tiskarni knjižica z naslovom. Naš cesar Franc Jožef I. — Spomeniški spis o štiridesetletnici njegove vlade. Za slovensko mladino priredil učitelj. 8 mala str. 32. Cena 18 kr. 10.000 izvodov po 12 kr. 5000 do 10000 po 13 kr., 1000—5000 po 14 kr.; 100—1000 po 15 kr. Knjižica je pisana v glatkem jeziku in v domoljubnem duhu. Tudi jo zaljša 15 podob. Namenjena je kot spomenik šolski mladini, kateri bode prav dobro došla.

Razne vesti.

* (Nove bankovce) po goldinarji dobimo prihodnji mesec. Nekoliko bodo manjši od sedanjih.

* (Velike vojaške vaje) vršile se bodo v prvi polovici septembra meseca na Spod. Štajerskem. Vdeležilo se bo 30.000 mož različnega orožja. Navzoč bo tudi presvitli cesar v spremstvu cesarjeviča Rudolfa, nadvojvodi Albrehta in Viljelma.

* („V kozarci se jih potopi več nego v morji,“ trdil je pred več kakor 200 leti nemški pesnik Logau, in v resnici smemo trditi, da kozarec več ljudi pogubi kakor morje. Da ne pretiramo, vidimo iz naslednjih uradnih podatkov: Zaradi pijanosti je leta 1886 na Pruskem v nesrečo prišlo 311 ljudi; 508 oseb se je v pijanosti usmrtilo; 1174 jih je vsled tega zblaznelo in v blaznosti umrlo; šestinka vseh blaznih zapadlo je tej nesreči vsled žganja; 5000 oseb je vsled te nesrečne pijače hiralo po bolnišnicah.

Toda, ker se mnogo zamolči, so vsa ta števila brž premajhna kakor pretirana. Na 40 umorov med 100 je uplivalo žganje in tako je 63 ubojev, 74 telesnih poškodovanj in 77 (!) pregreh zoper pravost izmed 100 zakrivilo žganje. Zračunili so, da umrje v celej Nemčiji vsako leto 10.000 ljudi vsled pijanske blaznosti, brez ozira na stotisoče, koji si po tej pijači polagoma ostrupé in skrajšajo življenje. Nezmerno in vstrajno uživanje žganih pijač učinja, da v nekterih pokrajinah ni polovica možkih sposobnih za vojaštvo; mnogo otrok pijačevanju vdanih staršev je uže po

rojstvu in po odgoji popolnoma pohabljenih, telesno in duševno zgubljenih.

V teh podatkih tiči živ nauk in strašna svaritev.

* (Ptiči v kletkah.) V kletkah imajo ljudje domače ptice pevke; za kratek čas imajo tudi prepelico. Od ptičev je najbolj razširjen kanarček. Krma je različna in se ravna potem, ali žre ptič semena ali mešano hrano. Za žužkojede ptice je treba preskrbeti tako imenovano mehko hrano. To so živalske snovi, kakor močnati črvi, mravljinja jajca, posušene enodnevnicice, drobno razsekano meso ali srce naših domačih živali, ki je surovo ali kuhano, zdrobljena kuhana jajca, skuta in dr. Primešajo se tudi rastlinske snovi n. pr. zriban beli kruh ali zemlja, sočnato sadje, posušene fige, grozdje, rudeče in črne bezgove jagode, sočnato korenje, itd. Ta krma se pa rada pokvari, gnjije in plesni; treba je torej le po malem dajati in snažiti kletko. Ptiči, kateri jedo semena, dobé močnato in oljnato zrnje, katero sami luščijo n. pr. konopljeno, makovo in repno zrnje, pa tudi proso in razluščeni oves, ter trepotčevo klasje. Radi žró ptiči ohrot, krešo, kurja čreva, odrezke sadja, glodajo tudi cukrer itd. Nekateri ptiči tudi v kletkah gnjezdijo. Takrat je treba dvojico djati v posebno kletko, ter jima dati gradivo za gnjezda: lisičjo dlako, slamo, debel papir, mah, travne bilke, cufano pavolo, perje itd. Pred vsem pa je treba, da je kletka na mirnem kraju, in da se daje ptičem dovolj krme.

* (S česlom) posuti je dobro zemljo v drevesnicah in zemljo okoli sadnega drevja. Zemlja ostane rahla in vlažna, a mrčes se po njej ne redi.

Smešnice.

(Šembrano mošk rokodelc.) Nekega rokodelskega mojstra ogovori nekdo z besedo „gospod“. To se rokodelcu za malo zdi, zato ga zavrne rekoč: „Le mojster mi recite, zakaj mojster mora kaj znati in zastopiti, gospod pa zna biti vsak bedak“.

(Dobro je odgovoril.) Ko so bili kmetje še grajščinam podložni, pride nek kmetič po opravkih v pisarno. Spehan zavoljo daljne hoje bi se rad vsedel, pa ne vidi nikjer stola. Pisarjev eden zapazi njegove misli ter se ponorčuje ž njim: „No, oče, pa sedite!“ Bistroumni kmet se nekoliko ozré po pisarni in pravi: „Gospodje, ne zamerite, pri vas je kakor pri meni v skednji — polno cepcev, stolov pa nič“.

Listnica uredništva.

Gosp. Janez Šetina. Žal, da prepozno došlo. — Za god in rojstni dan pa Vam želimo vse dobro.

V mesecu maju v Novomestu vračujoča se pisma:

Vodopivec Marija, Triest — Drobnič Jakob, New York — Pinter Anton, Illinois — Cimerman Josef, Misigan — Lukman Anton, Ribnica — Uzman Jakob, Tassendorf — Mihelsic Janez, Draga — Sajevec Franc, Sv. Križ — Hočevvar Franc, Laibach — Vase N., Badovinec — Erlanda Josef, Görz — Trinkaus, Reichenberg — Detter Franc, Laibach — Kobe Josef, Grossrigel.

Žitna cena v Novem mestu 11. junija 1888.

Domače pšenice mernik 2 gld. 10 kr., Debelače (koruze) 1 gld. 55 kr., Soršice 1 gld. 60 kr., Rži 1 gld. 60 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 10 kr., Ovsas 80 kr., Krompirja 55 kr.

Loterijske srečke.

Trst	2. junija	8	27	32	87	4
Gradec	9. "	3	66	81	39	11

Za popravo hiše katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Rudolfovem so darovali:

Gg.: Jan. Kastelic 1 gl. 50 kr., Jos. Novak 3 gl., ritm. Dejak 10 gl., Neimenovan duhoven 5 gl., kan. Hočevnar 10 gl., Iv. Skvarča 3 gl., Avg. Ščinkovec (zopet) 5 gl., častni kanonik dr. Klobutar 3 gl., Neimenovan gosp. iz Rudolfovega 2 gl., Ant. Tramte 5 gl. — Z vožnjo so dalje zopet brezplačno postregli: Iz Mesta gg: Ant. Kos, Fr. Božič, Fr. Seidel, Fl. Škaberné, J. Medved. Iz Kandije gg: A. Windischer, Fr. Pintar, Jakše, Jos. Zorc. Iz Gotné vasi: g. Jos. Volk. Iz Bršlina g. Fr. Jelenc in posestnik iz Brajtenaya g. A. Schiebel.

Prošinja.

Varstveno načelnštvo „kat. družbe rokodelskih pomočnikov“ se je obrnilo že v jeseni do blazih rojakov, naj blagovolijo podpirati popravo in razširjenje tukajšnje društvene hiše. — Hvala Bogu in za dobro vnetim dobrotnikom, gospod načelnik je prejel od različnih strani podporo v tvarini in denarju, kakoršna bi se skoraj ne bila smela pričakovati. Poklonilo se je mnogo lesa v Toplicah, Valtovej vasi in drugod, vozili so brezplačno les opeko . . . gospodje iz Mesta, Kandije in okolice — zlasti pak je pošiljala naša vrla duhovščina lepe darove od blizo in daleč (žal, da nekteri nočejo biti javno imenovani!) Vsegamogočni povrni vsem stotero, tisučero!

Hiša se pridno zida, koncem tega tedna dobi nov krov; vsakdo se lahko prepriča, da bode poslopje Mestu v krás pa tudi v občinsko korist. Znano je, kako ravno pri nas pomaukuje večih stanovanj: družbina hiša bode oddala dvoje prostorno, lepo stanovanje s prekrasnim razgledom.

Toda, da se poplačajo vse poprave, bode treba še mnogo novcev; pri vsej dosedanjej darežljivosti slavnega občinstva zadostuje nabrano komaj za materijal. — Radi tega se drzne podpisani v imenu varstvenega načelnštva vnovič prositi blagorodne rojake, zlasti pa vrle Novomeščane, Kandijane in druge okoličane, naj prinesó šb kakov darček za hišo kat. družbe rokodelskih pomočnikov. Da se bode ponudila vsacemu posameznemu lahka prilika, položiti svoj donesek v blagi namen, se bode nosila dotična pola po Mestu in Kandiji od hiše do hiše.

Srčnost — slavno občinstvo zopet nadlegovati, daje načelnštvu posebno še sladka nada, da mu tega več ne bode potreba, ako se mu posreči dobiti toliko podpore, da se popravi hiša brez novega dolga; kajti imela bode toliko prihodkov, da se bode sama lahko izdržala.

V Rudolfoyem 13. junija 1888.

Josip Marinko,

načelnik kat. družbe rok. pomočnikov.

Matija Gorišek, slikar

v Šent-Jernej na Dolenjskem.

priporoča se prečastiti duhovščini in p. n. občinstvu za vse k slikarstvu spadajoča dela, kakor prav lepo slikanje sob, cerkev, podob v mestu in na deželi, po naj nižji ceni. [95]

Zahvala.

Za mnoge dokaze najsrčnejšega sočutja za časa boleznin in za mnogobrojno vdeležitev pri pogrebu mojega nepozabljivega soproga gosp.

Franc Kuralt-a,

kakor tudi za poklonjene krasne vence izrekam v svojem in v imenu vseh sorodnikov vsem prijateljem in znancem najsrčnejšo zahvalo.

[88]

Kristina Kuralt roj. Železnik.

Zahvala.

Za mnoge dokaze najsrčnejšega sočutja za časa boleznin in za mnogobrojno udeležitev pri pogrebu našega sina oziroma brata

Albina,

izreka vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najsrčnejšo zahvalo

[89]

rodbina Rosina.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze milega sočutja, ki nam je došlo od blizo in daleč povodom britke zguba našega iskreno ljubljeneega soproga, oziroma očeta, gospoda

Dominik-a Rizzoli-ja,

za mnoge krasne vence, za mnogobrojno udeležitev pri pogrebu, sosebno gg. uradnikom in meščanstvu ter njegovem zastopu, gg. trgovcem, sl. mašč. straži ter njeni godbi, sl. Dol. perskemu društvu, sl. društvu strelcev, gg. zastopnikom požarne brambe in Dol. Sokola, vsm vsm se najtopleje zahvalujeta

Marija in Emilij Rizzoli.

[97]

Zahvala.

Za obile dokaze najpresrčnejšega sočutja o boleznin in smrti mojega ediniga, nepozabljivega prisrčno ljubljeneega sina, gospoda

Franc Jakše-ta,

c. kr. auskultanta,

izrekam tem potom njegovim gg. kolegom za prekrasen venec in lepi spreved, sl. „Dol. pevskemu društvu“ za zelo lepi vence in za mile nagrobnice, sl. meščanski uniformirani gardi in sl. društvu „Dol. Sokol“ za spremstvo, posebno pa gg. uradnikom c. kr. okrožnegā in c. kr. okraj. mest. dol. sodišča in c. kr. drž. pravdnštva, potem gg. uradnikom c. kr. okraj. glavarstva in c. kr. gl. davčnega urada, ter vsem njegovim gg. prijateljem in znancem kateri so pripomogli k lepemu sprevedu, in vsem kateri so se spreveda vdeležili, najtoplejšo zahvalo.

Rudolfovo, dne 2. junija 1888.

[86]

Marija Jakše roj. Kulovic.

Za logarja

išče službo 37 let star človek, oženjen, trdega zdravja, slovenskega, laškega in nemškega jezika, branja in pisanja zmožen. — Več o tem se zve pri vredništvu „Dol. Novic“.

[92—1]

Službe išče

izprašan orgljavec (cecilijanec),

mład človek. — Ime pove uredništvu.

Stanovanje,

obstoječe iz dveh sob, kuhinje in kleti, se takaj odda v hiši št. 109 v Novem mestu.

[96]

Kuharica!

Podpisana išče službo za kuharico ali gospodinjo, najraje pri kakem g. župniku, ista je 38 let stara, je bila že 14 let v enaki službi, in je tedaj izurjena pri vseh gospodarskih opravkih, posebno še pri kuhi, ima tudi sama vse potrebno pohištvo. [87]

Jozefa Predanič,
Krška vas (Munkendorf) na Dolenjskem.

Mlin na prodaj!

V Škocijanu na vodi Radulji se proda iz proste roke mlin s tremi kamni, stopami, in z vso dobro ohranjeno mlinsko pripravo. Zraven so tudi štirje svinjaki in nekaj travnika. Mlin je prav dobro ohranjen ter mele več vasem. Ne ustavi ga nikdar suša niti povodenj. Cenjen je 2500 goldinarjev. Več o tem pove lastnik

[91] Franc Rabzelj,
pošta Škocijan, Dolenjsko.

V Kostanjevici

v Kloštru bode dne 26. junija 1888 c. kr. notar

Viktor Rosina

 svojo pisarno otvoril. [90]

[93]

Mladenč,

okoli 20 let star, slovenske in nekoliko nemške pisave zmožen, — poštenega vedenja, se sprejme za pismo-noša in za druge hišne opravila na pošti v Litiji.

Pôd z malim vrtom

tik mesta ob cesti v Ločno in

mala njiva,

tudi blizu mesta, ob Ločenski cesti

je na prodaj. [74—3]

Več pové lastnica Frančiška Seidl, Rudolfovo h. št. 99.

Nov na pol kriti

„voz“ ali kočija

 je na prodaj.

Več o tem se zvé pri gosp. Emanuel Tomšiču,
[94] v Trebnjem.

Prijetno stanovanje za poletje,

se oddá

na Dolenjskem, pol ure od Št. Jerneja. Taisto obstoji iz sedem prostornih sob z vsim pohištvom in kuhinjo, za vžitek je na razpolaganje vrt za sočivje in sadni vrt. — Tik pohištva je prijetna hosta. — To stanovanje je tudi za dve družini pripravno, če se z eno kuhinjo zadovolé. — Pogoji so ugodni, in se več o tem izvè pri vredništvu „Dol. Novic“. [85—2]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Zavarovanje proti toči

po najnižjih stalnih premijah,

pri čemer se že naprej popusti polovica, oziroma tretjina premije, ter se pobere le v slučajih, ko bi bilo treba plačevati škodo, vsprejema

zavarovalna-delniška družba

Franko-Hongroise.

Glavno agentstvo za Kranjsko v Ljubljani

na Marijnem trgu št. 2. [82—2]

 Garancijski zaklad nad 9 milijonov.

Dogodivše se škode se kulantno poizvedo in točno plačajo. S plačilom premije čaka se na željo, dokler konča žetev. Prosilci za agénture obrnejo naj se do glavne agenture v Ljubljani. Instrukcije in druge tiskovine, tako da lahko vsak sam naredi zavarovalno ponudbo, razpošilja na željo zastoj in franko.

 Pazi naj se, kje se zavaruje.

Pošteno pridno dekle,

zmožno slovenskega jezika v branju in pisavi posebno v računjenju, večšo v šivanju nekoliko belega perila. Prednost ima že izurjena nekoliko v kupčiji. — Ponudbe pod naslovom:

[84—2]

H. G., poste restante Vipavi.

[81—2] Sluga

išče se za Novomeško čitalnico.

Nastop službe 15. julija. — Pogoje pové iz prijaznosti gospod Dr. Albin Poznik v Rudolfovem.

Mlin in žaga v najem!

Popolno na novo popravljeni mlin in žaga na nekdanj Cinkelnovem posestvu na Grosupljem v najugodnejšem kraju na razkrižji cest ležeč dá se od 1. junija t. l. pod ugodnimi pogoji v najem.

K mlinu in žagi doda se, ako bi to najemnik želel, še njiv in travnikov.

Ta mlin in žaga se eventuelno tudi proda proti plačilu na štiriletne obroke. — Pogoji se zvedo pri

Ant. Knez-u, trgovcu

[72—3]

v Ljubljani, Marije Terezije cesta.

Jakob Mikolič

v Rudolfovem,

priporoča slavnemu mestnemu kot kmečkemu občinstvu svojo veliko zalogo storjenih oblek po najnižji ceni.

Ravno tako se tudi priporoča za vsakovrstna k tej stroki spadajoča dela.

Za solidno in izvrstno delo se garantira.

To priporočilo naj velja še posebno za belokranjsko občinstvo, za katero se bode gotovo vsigdar z veseljem potrudil. [59—4]